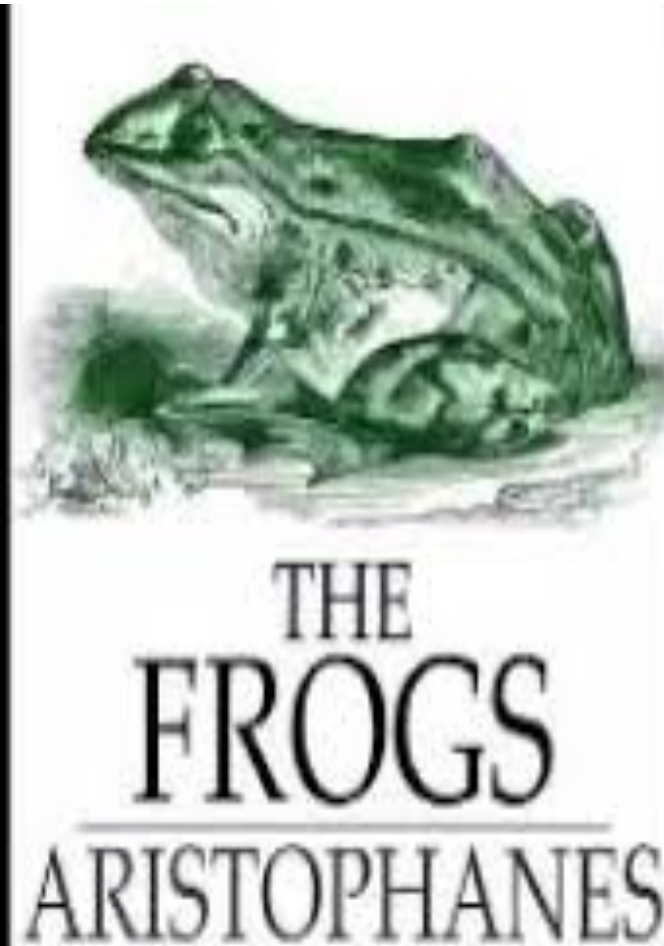

1. 8.10.2020
Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ. ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ. ΣΤΙΧΟΙ 1-124
2. 15.10.2020
ΣΤΙΧΟΙ 125-315
3. 22.10.2020
ΣΤΙΧΟΙ 316-459
4. 29.10.2020
ΣΤΙΧΟΙ 460-589
5. 5.11.2020
ΣΤΙΧΟΙ 590-673
6. 12.11.2020
ΣΤΙΧΟΙ 674-737
7. 19.11.2020
ΣΤΙΧΟΙ 738-813
8. 26.11.2020
ΣΤΙΧΟΙ 814-970
9. 3.12.2020
ΣΤΙΧΟΙ 971-1076
10. 10.12.2020
ΣΤΙΧΟΙ 1077-1171
11. 17.12.2020
ΣΤΙΧΟΙ 1172-1295
12. 14.01.2020
ΣΤΙΧΟΙ 1296-1363
13. 21.01.2020
ΣΤΙΧΟΙ 1364-1533

3. 22.10.2020

ΣΤΙΧΟΙ 316-459

Δι. οὔτος.

Ξα. τί ἐστίν;

Δι. οὐ κατήκουσας;

Ξα. τίνος;

Δι. αὐλῶν πνοῆς.

Ξα. ἔγωγε, καὶ δάδων γέ με

αὔρα τις εἰσέπνευσε **μυστικωτάτη**.Δι. ἀλλ' ἤρεμει **πτήξαντες ἀκροασώμεθα**. (315)

ΧΟΡΟΣ Ἰακχ' ὦ Ἰακχε.

Ἰακχ' ὦ Ἰακχε.

Ξα. τοῦτ' ἔστ' ἐκεῖν', ὦ δέσποθ'· **οἱ μεμυημένοι**

ἐνταῦθά που παίζουσιν, οὐς ἔφραζε νῶν.

ἄδουσι γοῦν τὸν Ἰακχον ὄνπερ δι' ἀγορᾶς. (320)

Δι. κάμοι δοκοῦσιν. ἡσυχίαν τοίνυν ἄγειν

βέλτιστόν ἐστιν, ὡς ἂν εἰδῶμεν σαφῶς.

Χο. Ἰακχ' ὦ πολυτίμητ' ἐν ἔδραις ἐνθάδε ναίων, [στρ.

Ἰακχ' ὦ Ἰακχε, (325)

ἐλθὲ τόνδ' ἀνὰ λειμῶνα χορεύσων

ὀσίους εἰς θιασώτας,

ο Χορός των Μυστών πορεύεται τελετουργικά υμνολογώντας τον Ίακχο, την Δήμητρα και την Κόρη

η **Πάροδος**, όπου οι θεατές πρωταντίκριζαν το Χορό να μπαίνει από τις παρόδους - τους διαδρόμους δεξιά και αριστερά από τη Σκηνή- στην Ορχήστρα, άκουγαν τα λόγια ή το τραγούδι του, και πρόσεχαν το ντύσιμο, τη μάσκα και τις βαδιστικές ή χορευτικές του κινήσεις

Οι χορευτές έμπαιναν στην Ορχήστρα από τη μια ή και από τις δύο παρόδους, όλοι μαζί, ή χωρισμένοι σε ημιχόρια ή ομάδες, ή και ένας ένας σποράδην, πότε με φιλική πότε με επιθετική διάθεση, πότε ήρεμα πότε βιαστικά, πότε τραγουδώντας και χορεύοντας, πότε όχι

3. 22.10.2020

ΣΤΙΧΟΙ 316-459

η Πάροδος

Χαρακτηριστικά είναι και τα μέτρα που κάθε φορά συνταιριάζουν με τις συνθήκες της Παρόδου:

(α) γοργά και ζωηρά **τροχαϊκά καταληκτικά τετράμετρα**, όταν ο Χορός εισβάλλει στην ορχήστρα τρεχάτος, όπως στους *Αχαρνείς*, στους *Ιππείς*, στην *Ειρήνη* και στους διαλόγους που πλαισιώνουν την άφιξη των πουλιών στους *Όρνιθες*.

(β) άνετα **ιαμβικά καταληκτικά τετράμετρα** στους *Σφήκες*, την *Λυσιστράτη* και τον *Πλούτο*, όπου οι γεροντικοί χοροί πορεύονται με κόπο, αργότερα και στις *Εκκλησιάζουσες* της Μέσης Κωμωδίας.

στις Παρόδους των έντεκα αριστοφανικών κωμωδιών δεν έχει χρησιμοποιηθεί το συνηθισμένο στην Τραγωδία ήρεμο και επιβλητικό βαδιστικό **αναπαιστικό τετράμετρο**. Μόνο στις *Νεφέλες* βλέπουμε όχι το τραγούδι των χορευτών, αλλά τους διαλόγους που πλαισιώνουν την Πάροδο να είναι συνθεμένοι σε **αναπαιστικά τετράμετρα**.

3. 22.10.2020

ΣΤΙΧΟΙ 316-459

Δι. οὔτος.

Ξα. τί ἐστίν;

Δι. οὐ κατήκουσας;

Ξα. τίνος;

Δι. αὐλῶν πνοῆς.

Ξα. ἔγωγε, καὶ δάδων γέ με

αὔρα τις εἰσέπνευσε **μυστικωτάτη**.Δι. ἀλλ' ἤρεμει **πτήξαντες ἀκροασώμεθα**. (315)

ΧΟΡΟΣ Ἰακχ' ὦ Ἰακχε.

Ἰακχ' ὦ Ἰακχε.

Ξα. τοῦτ' ἔστ' ἐκεῖν', ὦ δέσποθ'· **οἱ μεμυημένοι**

ἐνταῦθά που παίζουσιν, οὐς ἔφραζε νῶν.

ἄδουσι γοῦν τὸν Ἰακχον ὄνπερ δι' ἀγορᾶς. (320)

Δι. κάμοι δοκοῦσιν. ἡσυχίαν τοίνυν ἄγειν

βέλτιστόν ἐστιν, ὡς ἂν εἰδῶμεν σαφῶς.

Χο. Ἰακχ' ὦ πολυτίμητ' ἐν ἔδραις ἐνθάδε ναίων, [στρ.

Ἰακχ' ὦ Ἰακχε, (325)

ἐλθὲ τόνδ' ἀνά λειμῶνα χορεύσων

ὀσίους εἰς θιασώτας,

Anna A. Novokhatko

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ ΒΑΤΡΑΧΟΙ

ΑΕΦ 143 ΠΕΜΠΤΗ

8.30-11.00

3. 22.10.2020

ΣΤΙΧΟΙ 316-459

Στην ελληνική μυθολογία **ο Ίακχος είναι επίθετο του θεού Διονύσου**, ειδικότερα όταν αποτελεί την θεότητα που οδηγεί την πορεία των μυημένων προς τα Ελευσίνια Μυστήρια, οπότε και θεωρείται ως γιος του Δία και της Δήμητρας.

Κατ' άλλες εκδοχές αναφέρεται ως γιος της θεάς Δήμητρας και του Ιασίωνα ή του Κελεού ή του θεού Διονύσου.

Επίσης, θεωρούσαν τον Ίακχο ως γιο της Περσεφόνης ή ακόμα και σύζυγο της Δήμητρας.

Ο ύμνος στον Ίακχο στ. 341-353, στ. 394-413

3. 22.10.2020

ΣΤΙΧΟΙ 316-459

πολύκαρπον μὲν τινάσσω
 περὶ κρατὶ σῶ βρύοντα
 στέφανον μύρτων, θρασεῖ δ' ἐγκατακρούων (330)
 ποδὶ τὴν ἀκόλαστον
 φιλοπαίγμονα τιμὴν,
 χαρίτων πλεῖστον ἔχουσαν μέρος, ἀγνήν,
ἱερὰν ὁσίοις μύσταις χορείαν. (335)

Ξα. ὦ πότνια πολυτίμητε Δῆμητρος κόρη,
 ὡς ἠδύ μοι προσέπνευσε χοιρείων κρεῶν.
 Δι. οὐκ οὐκ ἀτρέμ' ἔξεις, ἦν τι καὶ χορδῆς λάβης;

Χο. ἐγείρων φλογέας λαμπάδας ἐν χερσὶ προσήκεις, [ἀντ. (340)

Ἰακχ' ὦ Ἰακχε,
 νυκτέρου τελετῆς φωσφόρος ἀστήρ.
 φλογὶ φέγγεται δὲ λειμῶν·
 γόνυ πάλλεται γερόντων· (345)
 ἀποσεύονται δὲ λύπας
 χρονίους τ' ἐτῶν παλαιῶν ἐνιαυτοῦς
 ἱερᾶς ὑπὸ τιμῆς.
 σὺ δὲ λαμπάδι φέγγων (350)
 προβάδην ἔξαγ' ἐπ' ἀνθηρὸν ἔλειον

3. 22.10.2020

ΣΤΙΧΟΙ 316-459

δάπεδον χοροποιόν, μάκαρ, ἤβην.

ΠΡΟΡΡΗΣΙΣ ΑΝΑΠΑΙΣΤΟΙ

εὐφημεῖν χρὴ **κάξιστασθαι τοῖς ἡμετέροισι χοροῖσιν,**
 ὅστις ἄπειρος τοιῶνδε λόγων ἢ γνώμην μὴ καθαρεύει, (355)

ἢ **γενναίων** ὄργια Μουσῶν μήτ' εἶδεν μήτ' ἐχόρευσεν,
 μηδὲ **Κρατίνου τοῦ ταυροφάγου γλώττης Βακχεῖ'** ἐτελέσθη,
 ἢ βωμολόχοις ἔπεσιν χαίρει μὴ ἔν καιρῷ τοῦτο ποιούντων,
 ἢ στάσιν ἐχθρὰν μὴ καταλύει μηδ' εὐκόλος ἐστί πολίταις,
 ἀλλ' ἀνεγείρει καὶ ριπίζει κερδῶν ἰδίων ἐπιθυμῶν, (360)

ἢ τῆς πόλεως χειμαζομένης ἄρχων καταδωροδοκεῖται,
 ἢ προδίδωσιν φρούριον ἢ ναῦς, ἢ τὰ πόρρητ' ἀποπέμπει
 ἐξ Αἰγίνης Θωρυκίων ὧν εἰκοστολόγος κακοδαίμων,
 ἀσκώματα καὶ λῖνα καὶ πίτταν διαπέμπων εἰς Ἐπίδαυρον,
 ἢ χρήματα ταῖς τῶν ἀντιπάλων ναυσὶν παρέχειν τινὰ πείθει, (365)

ἢ κατατιλᾷ τῶν Ἑκαταίων **κυκλίοισι χοροῖσιν ὑπάδων,**
 ἢ τοὺς μισθοὺς τῶν ποιητῶν ῥήτωρ ὧν εἶτ' ἀποτρώγει,
 κωμωδηθεὶς ἐν ταῖς πατρίοις τελεταῖς ταῖς τοῦ Διονύσου·
τούτοις αὐδῶ καὶ ὕθις ἐπαυδῶ καὶ ὕθις τὸ τρίτον μάλ' ἐπαυδῶ
ἐξίστασθαι μύσταισι χοροῖς· ὑμεῖς δ' ἀνεγείρετε μολπὴν (370)
 καὶ παννυχίδας τὰς ἡμετέρας, αἱ τῆδε πρέπουσιν ἑορτῆ.

3. 22.10.2020

ΣΤΙΧΟΙ 316-459

Αυτή η **πρόρρησις** (στ. 354-371) σε αναπαιστικά τετραμέτρα αντιστοιχεί στην προκήρυξη που γινόταν από τους δύο αρχιερείς των Μυστηρίων στην αρχή του φεστιβάλ, προειδοποιώντας μη Έλληνες και δολοφόνους ότι τους απαγορεύτηκε να ζητήσουν μύηση.

Ο μακρύς κατάλογος των αποκλεισμών μπορεί να χωριστεί σε **τρεις** κατηγορίες: αποκλεισμοί προσαρμοσμένοι από τους κανόνες της Ελευσίνας (στ. 355), παραβάσεις κατά του πνεύματος και της αξιοπρέπειας των Διονυσιακών τεχνών, ιδίως της κωμωδίας (στ. 356-358, 366-368) και, σχηματισμός του πυρήνα της διακήρυξης, του φανατισμού και της προδοσίας που θέτει σε κίνδυνο το αθηναϊκό κράτος και τους λαούς (στ. 359-365) - την πρώτη εμφάνιση του θέματος «πώς να σώθει η Αθήνα» που θα γίνει όλο και πιο εμφανές καθώς προχωρά το έργο.

3. 22.10.2020

ΣΤΙΧΟΙ 316-459

Είναι σαφές ότι η λέξη **χοροῖσιν**, χορωδικός χορός, εκμεταλλεύεται απο τον ποιητή ηγέτη των Μυσθών Ελευσίνων για την εγγενή ασάφεια, η οποία θέτει τον τόνο για την ανάμειξη πολιτικών και πολιτιστικών εικόνων σε αυτό το πέρασμα (στ. 354-371).

Το Αριστοφανικό ακροατήριο παρακολουθεί έναν πολιτικό / Διονυσιακό χορό που παίζει στον πολιτικό / λατρευτικό χώρο του Φεστιβάλ Lenaea στο *dramatis persona* μιας τελετουργικής / Ελευσίνας χορωδίας. Αυτή η διπλή φωνή της χορωδίας του παιχνιδιού μπορεί να ακουστεί ξεκάθαρα στις γραμμές 385a-393, όπου οι τελετουργικοί ελτελεστές ζητούν από το θεϊκό ίδρυμα των τελετών τους για την αστική προστασία και τη νίκη του πολίτη, αλλά και οι χορευτές τους δίνουν τη δυνατότητα να λειτουργούν ως σύνδεσμος μεταξύ των θεών (*Soteira, Demeter, Iacchus*) και την κοινωνία των πολιτών στην οποία ανήκουν.

I. Lada-Richards, 1999. *Initiating Dionysus. Ritual and theatre in Aristophanes' Frogs*. Oxford; 224.

Ένας τέτοιος συνδυασμός χορωδιακής ταυτότητας και τελετουργικού ρόλου προβλέπει με πολλούς τρόπους τους λόγους στους οποίους θα γίνει η επιλογή του σωτήρα της πόλης: ασυνήθιστοι συνδυασμοί, όπως οι «μυστικές τελετές» των Μουσών (**ὄργια Μουσῶν**, στ. 356), μύηση στα «Μπακχικά μυστήρια» της γλώσσας του Κρατίνου, του «ταύρου» -ποιητή (**γλώττης Βακχεΐ**, στ. 357), καθώς και των «Διονυσιακών προγονικών τελετών» (**ἐν ταῖς πατρίοις τελεταῖς ταῖς τοῦ Διονύσου**, στ. 368), με αναφορά στα δραματικά φεστιβάλ της Αθήνας, αποκαλύπτει ότι έχει συλληφθεί ολόκληρη η θεατρική παράσταση όπως είναι εγγενώς συνυφασμένη με μυστικιστικές εικόνες. Επιπλέον, φαίνεται ότι το δραματικό θέαμα της πόλης, μυστικιστικά ντυμένο, συνδέεται στενά με τη σειρά του με την πολιτική, ή μάλλον πολιτική, γλώσσα της προλήψεως: το μνημένο στα μυστήρια της ποίησης (στ. 356) μαζί με τους πολιτικούς που εκδικηθούν για τον δραματιστή που συμμετέχει στη σκηνή-*teletai* (στ. 367-368) κατατάσσονται στην ίδια τάξη με εκείνους που μούνται στα πραγματικά Μυστήρια της Ελευσίνας (**ὅστις ἄπειρος τοιῶνδε λόγων**, στ. 355) ή σε αυτούς που θέτουν σε κίνδυνο ή προδίδουν ή προσβάλλουν την πόλη με τις πράξεις τους (στ. 359-366). Η προκήρυξη της χορωδίας του Ελευσίνιου δεν είναι απλώς η θεατρική αναδιαμόρφωση μιας παραδοσιακής τελετουργικής έκφρασης, το θρησκευτικό αίτημα για καλή παραίτηση της σιωπής (**εὐφημεῖν**). το πιο σημαντικό ακόμη, οι ευρείες μεταγραφές του ισοδυναμούν με τη χαρτογράφηση ενός ιδανικού σώματος πολιτών, καθώς ο αποκλεισμός από χορωδικές παραστάσεις είναι ένδειξη ότι δεν ανήκεις στην κοινότητα που τις «σκηνίζει».

3. 22.10.2020

ΣΤΙΧΟΙ 316-459

χώρει νυν πᾶς ἀνδρείως [στρ.
εἰς τοὺς εὐανθεῖς κόλπους
λειμώνων ἐγκρούων
κάπισκώπτων (375)
καὶ παίζων καὶ χλευάζων·
ἠρίστηται δ' ἐξαρκούντως.

ἀλλ' ἔμβα χῶπως ἀρεῖς [ἀντ.
τὴν Σώτειραν γενναίως
τῇ φωνῇ μολπάζων, (380)
ἢ τὴν χώραν
σώσειν φήσ' εἰς τὰς ὥρας,
κἂν Θωρυκίων μὴ βούληται.

ἄγε νυν ἑτέραν ὕμνων ἰδέαν τὴν καρποφόρον βασίλειαν,
Δήμητρα θεάν, ἐπικοσμοῦντες ζαθέαις μολπαῖς κελαδεῖτε. (385)

Δήμητερ, ἀγνῶν ὀργίων [στρ.
ἄνασσα, συμπαραστάτει,
καὶ **σῶζε τὸν σαυτῆς χορόν,**
καί μ' ἀσφαλῶς πανήμερον
παῖσαί τε καὶ χορεῦσαι·

καὶ πολλὰ μὲν γελοῖά μ' εἰ- [άντ.
πεῖν, πολλὰ δὲ σπουδαῖα, καὶ
τῆς σῆς ἑορτῆς ἀξίως
παίσαντα καὶ σκώψαντα νι-
κήσαντα ταινιοῦσθαι.

ἄγ' εἶά νυν
καὶ τὸν ὠραῖον θεὸν παρακαλεῖτε δεῦρο (395)
ῶδαῖσι, τὸν ξυνέμπορον τῆσδε τῆς χορείας.

Ἰακχε πολυτίμητε, μέλος ἑορτῆς [στρ.
ἤδιστον εὐρών, δεῦρο συνακολουθεῖ (400)
πρὸς τὴν θεόν,
καὶ δεῖξον ὡς ἄνευ πόνου πολλὴν ὁδὸν περαίνεις.
Ἰακχε φιλοχορευτά, συμπρόπεμπέ με.

σὺ γὰρ κατεσχίσω μὲν ἐπὶ γέλῳτι [άντ. α'
κάπ' εὐτελεία τόδε τὸ σανδαλίσκον (405)
καὶ τὸ ῥάκος,
κάξηῦρες ὥστ' ἀζημίους παίζεις τε καὶ χορεύεις.
Ἰακχε φιλοχορευτά, συμπρόπεμπέ με.

καὶ γὰρ παραβλέψας τι μειρακίσκης [άντ. β'
νῦν δὴ κατεῖδον καὶ μάλ' εὐπροσώπου, (410)
συμπαιστρίας,

χιτωνίου παραρραγέντος τιθθίον προκύψαν.

Ἰακχε φιλοχορευτά, συμπρόπεμπέ με.

Δι. ἐγὼ δ' αἰεί πως φιλακόλουθός εἰμι καὶ μετ' αὐτῆς

παίζων χορεύειν βούλομαι. (415)

Ξα. κᾶγωγε πρὸς. (415,bis)

Χο. βούλεσθε δῆτα κοινῇ

σκώψωμεν Ἀρχέδημον;

ὄς ἐπτέτης ὦν οὐκ ἔφυσε φράτερας,

νυνὶ δὲ δημαγωγεῖ

ἐν τοῖς ἄνω νεκροῖσι, (420)

κᾶστιν τὰ πρῶτα τῆς ἐκεῖ μοχθηρίας.

τὸν Κλεισθένους δ' ἀκούω

ἐν ταῖς ταφαῖσι πρωκτὸν

τίλλειν ἑαυτοῦ καὶ σπαράττειν τὰς γνάθους·

κᾶκόπτετ' ἐγκεκυφῶς, (425)

κᾶκλαε κᾶκεκράγει

Σεβῖνον, ὅστις ἐστίν, Ἀναφλύστιος.

καὶ **Καλλίαν** γέ φασι

τοῦτον **τὸν Ἴππονίκου**

κύσθω λεοντῆν ναυμαχεῖν ἐνημμένον. (430)

Anna A. Novokhatko

3. 22.10.2020

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ ΒΑΤΡΑΧΟΙ

ΣΤΙΧΟΙ 316-459

ΑΕΦ 143 ΠΕΜΠΤΗ 8.30-11.00

ὄνομαστί κωμωδεῖν

Το ὄνομαστί κωμωδεῖν, "για να γελοιοποιήσουμε το ὄνομα με τον τρόπο των κωμικῶν ποιητῶν", ἦταν μια ἐκφραση που χρησιμοποιήθηκε στην Αρχαία Ελλάδα για να υποδηλώσει μια ἐξυπνη προσωπική επίθεση που ἐγινε με ἀπόλυτη ελευθερία ἐναντίον των πιο ἀξιοσημείωτων ἀτόμων για να ἀποκαλύψει την ἀδίκη συμπεριφορά τους.

Μια ἀποψη που προήλθε ἀπό την Περιπατητική Σχολή εἶναι ὅτι το ὄνομαστί κωμωδεῖν ἦταν η θεμελιώδης χαρακτηριστική πτυχή της ἀρχαίας κωμωδίας.

Δι. ἔχοιτ' ἄν οὔν φράσαι νῶν
Πλούτων' ὅπου 'νθάδ' οἰκεῖ;
ξένω γάρ ἐσμεν ἀρτίως ἀφιγμένω.

Χο. μηδὲν μακρὰν ἀπέλθης,
μηδ' αὔθις ἐπανέρη με, (435)
ἀλλ' ἴσθ' ἐπ' αὐτὴν τὴν θύραν ἀφιγμένος.

Δι. αἶροι' ἄν αὔθις, ὦ παῖ.
Ξα. τουτὶ τί ἦν τὸ πρᾶγμα
ἀλλ' ἢ Διὸς Κόρινθος ἐν τοῖς στρώμασιν;

Χο. χωρεῖτε νῦν (440)

ιερὸν ἀνὰ κύκλον θεᾶς, ἀνθοφόρον ἀν' ἄλσος
παίζοντες, οἷς μετουσία θεοφιλοῦς ἐορτῆς·
ἐγὼ δὲ σὺν ταῖσιν κόραις εἶμι καὶ γυναιξίν, (445)
οὔ παννυχίζουσιν θεᾶ, φέγγος ἱερὸν οἴσων.

3. 22.10.2020

ΣΤΙΧΟΙ 316-459

χωρῶμεν εἰς πολυρρόδους [στρ.
 λειμῶνας ἀνθεμῶδεις,
 τὸν ἡμέτερον τρόπον, (450)
 τὸν καλλιχорώτατον
παίζοντες, ὃν ὄλβιαι
 Μοῖραι ξυνάγουσιν.

μόνοις γὰρ ἡμῖν ἥλιος [ἀντ.
 καὶ φέγγος ἱερόν ἐστιν, (455)
 ὅσοι **μεμυήμεθ'** εὐ-
 σεβῆ τε διήγομεν
 τρόπον **περὶ τοὺς ξένους**
καὶ τοὺς ἰδιώτας.

Εδώ, στο τέλος της παρόδου ο Χορός των Μυστών μιλάει και πάλι σύντομα στη λειτουργία τους ως εκτελεστές της κωμωδίας.